

Amerikas Opdagelse.

Blandt de mere end 80 Foredrag, som holdtes paa den nu afsluttede Amerikanistkongres i Gøteborg har intet udenfor Fagmændenes snævrere Kreds vakt saa stor Opmærksomhed som Overbibliothekar Sofus Larsens Meddelelse om Amerikas Opdagelse ca. 20 Aar før Columbus ved en dansk Søfarer.

Hovedkilden hertil er en Globus fra 1537, udført af Gemma Frisius og Gerhard Mercator, hvor der i Labrador foruden en Del portugisiske Stednavne et Sted findes en Bemærkning om, at hertil kom den danske Lods Johannes Skolvus omtrent i Aaret 1476. Af for-

skellige andre Kilder synes at fremgaa, at det har drejet sig om en Ekspedition, som paa Opfordring af den portugisiske Konge var sat i Værk for at finde Søvejen til Indien fra Grønland. Overbibliothekaren har allerede publiceret Afhandlinger om dette Emne 1919 i Aarbøger for nordisk Oldkyndighed og Historie og 1922 i Geografisk Tidsskrift, og der ventes en ny Publikation, som indeholder de samlede Resultater af Dr. Larsens Studier paa dette Omraade.

M. Vahl,
Professor ved Universitetet.

»Dana«s Togt til det nordlige Atlanterhav.

Den 19. August 1924 kom Havundersøgelsesskibet „Dana“ tilbage til København og afsluttede dermed et 4 Maaneders Togt i det nordlige Atlanterhav.

Togtet begyndte 26. April, og dets Hovedopgave var at udføre de Arbejder ved Færøerne og Island, som paahviler den danske Kommission for Havundersøgelser ifølge det Program, som det Internationale Havundersøgelsesraad vedtog paa sit Møde i Paris sidste Oktober.

Expeditionens Leder var Direktør, Dr. Johs. Schmidt, og følgende Videnskabsmænd var Deltagere: Skibslæge N. C. Andersen (Hydrograf), stud. mag. A. Bruun (biologisk Assistent), mag. sc. P. Jespersen (Planktolog) og mag. sc. A. V. Taaning (Fiskeribiolog). Desuden deltog den islandske Fiskerikonsulent, cand. mag. Bjarni Sæmundsson, i Togtet under Island og Færøerne. „Dana“s Fører var — ligesom paa den store Expedition til Troperne i 1921—22 — Kaptajn G. Hansen.

Den første Halvdel af Maj var „Dana“ — i Samarbejde med den skotske Havundersøgelsesdamper „Explorer“ — beskæftiget med hydrografiske Undersøgelser af den atlantiske Strøm („Golfstrømmen“) i Færøkanalen (Farvandet mellem Færøerne og Skotland—Shetland). Slutningen af Maj blev anvendt til at foretage hydrografiske og biologiske Undersøgelser i de fleste færøske Fjorde. Forinden transporterede „Da-

na“ et Parti levende Hummere fra Ørknøerne til Færøerne, hvor der ikke findes Hummer. De blev udsat i Vaag Fjord paa Suderø, den sydligste af Øerne.

I to Maaneder, fra 1. Juni til 1. August, arbejdede „Dana“ ved Island, der som bekendt er et af de vigtigste Omraader i det nordlige Atlanterhav for det internationale Fiskeri, og hvor bl. a. de færøske Fiskere har deres Hovederhverv.

Under to Omsejlinger af Island blev der udført et meget stort Antal Undersøgelser. Til at begynde med var det især Yngelen (Æggene og Larverne) af de 5 økonomisk vigtigste Fiskearter (Torsk, Kuller, Rødspætte, Helleflynder, Sild) og dens Afhængighed af Temperatur- og Strømforholdene i Islandshavet, som var Genstand for Undersøgelse. Senere gjorde „Dana“ et stort Antal Fiskeforsøg med Langliner og Trawl til Oplysning om Fiskemængden ved Islands forskellige Kyster. Blandt disse Forsøg er der særlig Grund til at nævne en Række Forsøgs-Trawlinger med en lille (50 Fods) Bundtrawl, som foretoges dels udenfor Søterritoriet, dels indenfor dette, hvor Trawling er forbudt. Forsøgene viste med stor Tydelighed, at Fiskemængden er meget større inde paa Territoriet end udenfor dette. Exempelvis kan nævnes, at Udbyttet af store Rødspætter „pr. Trawltime“ var henholdsvis 14,5 og 107. Betydningen af Forbudet

mod Trawling paa Søterritoriet fremgaar derfor klart af „Dana“'s Fiskeforsøg, og paa den anden Side forstaar man efter dem, at Trawldamperne — trods den store dermed forbundne Risiko — alligevel føler sig fristet til at søge ind paa den forbudte Grund.

For at undersøge Torskens Væxt og Vandringer ved Island mærkedes og udsattes et betydelige Antal store Torsk (over 70 Centimeter lange) ved Nord- og Østkysten. Ligeledes blev der mærket og udsat nogle Hundrede store Rødspætter ved Islands Nordkyst.

Paa den sidste Del af Togtet arbejdede „Dana“ ved Færøerne (fra 1. til 12. August), hvor der foruden hydrografiske Undersøgelser navnlig foretoges Undersø-

gelser af Mængden af Yngel af Torsk, Sild og Sej ved Kysterne og i Fjordene. Paa Hjemrejsen blev Lerwick paa Shetlandsøerne anløbet, navnlig for at skaffe Oplysninger om det store Sildefiskeri der, hvor foruden britiske ogsaa tyske, hollandske og svenske Fartøjer deltager.

Som man ser, var Togtet helliget til Undersøgelse af praktiske Fiskerispørgsmaal. Det begunstigedes i høj Grad af Vejret og af den store Imødekommenhed og Interesse, som vistest Undersøgelserne paa Island og Færøerne, hvor Befolkningens Hovederhverv jo er Fiskeriet.

1. Sept. 1924.

Dr. Johs. Schmidt.

Femte Thule-Ekspedition fra Grønland til Stillehavet.

Knud Rasmussens Rejser og Ekspeditioner har alle haft et fælles Maal, nemlig at udforske Eskimofolkernes Vandringer, og allerede i 1910, samtidig med at Stationen Thule blev oprettet, fremsatte han i „Geografisk Tidsskrift“ en Plan til en Ekspedition med Centraleskimoerne og det nordamerikanske Arkipelag som Maal. Han søgte allerede den Gang at realisere denne Ekspedition fra Vest mod Øst for senere at supplere Undersøgelserne ved Ekspeditioner i Grønland. Forholdene medførte, at han løste Opgaven ved at gaa frem i omvendt Orden af den oprindelige Plan; med Handelsstationen Thule som Udgangspunkt foretog han de to første Thule-Ekspeditioner til det nordlige Grønland og foretog senere en Rejse til Angmagssalik, og først i 1921 var han i Stand til at starte Ekspeditionen til det nordamerikanske Arkipelag, bl. a. ved Statsunderstøttelse paa Finansloven.

Ekspeditionen — Femte Thule-Ekspedition under Protektorat af H. M. Kong Christian X — forlod Godthaab, Sydgrønland, den 7. September 1921 med Motorskibet „Søkongen“, ført af Kaptajn P. M. Pedersen og bygget med Ekspeditionen for Øje. Den 18. September ankom Skibet til en Ø ved Lyon Inlet, som Knud Rasmussen gav Navnet Danske Øen; her slog man Lejr og byggede Hus, som stod færdigt den 28. September.

Ekspeditionens Medlemmer var:

Knud Rasmussen, Leder og Folklorist,
Peter Freuchen, Kartograf,
Kaj Birket-Smith, mag. scient., Etnograf,

Therkel Mathiassen, cand. mag., Arkæolog,
Helge Bangsted, Sekretær,
Jacob Olsen, grønlandsk Tolke, samt
6 Polareskimoer fra Kap York Distriktet.

Med Danske Øen som Hovedkvarter udgik der nu i de følgende 2 Aar en Række Ekspeditioner mod Nord, Vest og Syd med gode Resultater og ofte ikke uden Oplevelser.

Saaledes som forudsat vendte Magistrene Birket-Smith og Mathiassen samt Jacob Olsen hjem i Efteraaret 1923 via New York. Peter Freuchen, der i Januar 1922 havde paadraget sig Koldbrand og Forfrysninger i en Fod, paatog sig til Trods herfor efter at være nogenlunde restitueret at føre Ekspeditionens Eskimoer over Baffin Land til Thule. Han startede i Januar 1924 og blev afhentet ved Lancaster Sound af „Søkongen“. Eskimoerne blev landsat ved Kap Seddon; Freuchen selv hjemgaar i September i Aar over Grønland. Bangsted returnerer ligeledes i Løbet af September fra Canada.

Knud Rasmussen forlod Danske Øen d. 11. Marts 1923 for at begive sig paa sin store Tur mod Vest. Han blev ledsaget af Helge Bangsted til Munden af Pelly Bay, hvor de skiltes d. 28. Marts, og hvorfra Knud Rasmussen med sine to Polareskimoer Miteq (Edderfuglen) og Arnarulunguaq (Søster til Ajako, der var med paa II. Thule-Ekspedition), der har været hans Ledsagere paa hele Turen, fortsatte over King Williams Land mod Kent Peninsula. I Juli 1924 modtog Komitéen en Meddelelse fra den i de Egne kendte